

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету

(доц. Мирослав ЗАЯЧУК)

12 серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Економічна і соціальна географія світу

обов'язкова

Освітньо-професійна програма "Геосистеми та георизики"

Спеціальність 103 "Науки про Землю"

Галузь знань 10 "Природничі науки"

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

географічний факультет

Мова навчання українська

Чернівці, 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни "Регіональна економічна і соціальна географія" складена відповідно до освітньо-професійної програми "Геосистеми та георизики" підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти галузі знань 10 "Природничі науки", спеціальності 103 "Науки про Землю", затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол №6 від 31 травня 2021 року)

Розробник: Цепенда Микола Михайлович, асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, кандидат географічних наук, доцент

Викладач: Цепенда Микола Михайлович, асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, кандидат географічних наук, доцент

Погоджено із гарантом ОПП _____

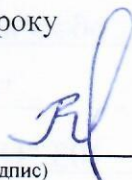
(підпис)

Кирилюк С.М.

(прізвище, ініціали)

Затверджено на засіданні кафедри економічної географії та екологічного менеджменту
Протокол №1 від 6 серпня 2024 року

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Руденко В.П.

(прізвище, ініціали)

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету

Протокол №1 від 12 серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради _____

(підпис)

Андрусyak Н.С.

(прізвище та ініціали)

1. Мета навчальної дисципліни: формування у майбутніх фахівців знань щодо цілісності світового господарства, природних ресурсів, населення та економічних можливостей регіонів і найважливіших країн світу, основних елементів міжнародних економічних відносин.

2. Результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен навчитися:

- розуміти просторову організацію політичних і економічних процесів на глобальному рівні, включаючи особливості формування та зміни політичної карти світу;
- аналізувати географічні фактори, що впливають на розподіл природних ресурсів та їх використання в економічній діяльності різних регіонів;
- оцінювати демографічні процеси та їхній вплив на соціальну та економічну структуру населення різних країн і регіонів світу;
- ідентифікувати основні типи економічних систем та моделі розвитку країн світу, а також розуміти їх взаємодію в умовах глобалізації та регіоналізації;
- досліджувати вплив транснаціональних корпорацій на світову економіку, включаючи питання працевлаштування, торгівлі та енергетичної безпеки;
- оцінювати соціальні та економічні наслідки урбанізації, враховуючи сучасні виклики, пов'язані з розвитком мегаполісів та міграційними процесами;
- застосовувати отримані знання для аналізу та прогнозування глобальних економічних і соціальних тенденцій, з урахуванням регіональних особливостей.

Фахові компетентності:

ФК 24. Здатність комплексного бачення генезису і розуміння перебігу небезпечних природних явищ і процесів у геосферах та аналізу поведінки населення під час екстремальних і кризових ситуацій.

ФК 26. Здатність визначати специфіку і географію несприятливих і небезпечних природних явищ і процесів.

ФК 27. Здатність пояснювати роль людини у змінах природного середовища і її значенні у перебігу природних небезпечних процесів і явищ.

Програмні результати навчання

ПР17. Вміти здійснювати комплексний аналіз перебігу природних небезпечних процесів і явищ.

ПР19. Вміти визначати й аналізувати географічну специфіку природних небезпечних процесів і явищ.

ПР20. Вміти обґрунтовувати роль людини у перебігу несприятливих природних процесів і явищ та їхні наслідки.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен:

знати: структуру та особливості політичної карти світу, включаючи історичний розвиток і сучасний стан; основні географічні та природно-ресурсні фактори, що впливають на економічний розвиток різних регіонів світу; демографічні процеси, такі як приріст населення, міграція та урбанізація, та їхній вплив на соціально-економічну ситуацію в різних країнах; економічну типологію країн світу, моделі їхнього розвитку та основні тенденції глобалізації і регіоналізації; роль транснаціональних корпорацій у світовій економіці та їхній вплив на регіональні економіки; соціальні та економічні наслідки урбанізації в сучасному світі;

вміти: аналізувати просторову організацію політичних і економічних процесів на глобальному рівні; оцінювати географічні та природно-ресурсні чинники, які впливають на економічну діяльність у різних регіонах; визначати та аналізувати основні демографічні тенденції та їхній вплив на економіку та соціальну структуру країн; застосовувати отримані знання для класифікації країн за рівнем економічного розвитку та оцінки впливу глобалізації; досліджувати діяльність транснаціональних корпорацій та їхню роль у глобальних економічних процесах; оцінювати соціально-економічні виклики та прогнозувати їхній вплив на розвиток регіонів.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання		
Денна	3	5-й	3	90	12	12				66		іспит

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Основи економічної та соціальної географії світу												
Тема 1. Вступ до економічної та соціальної географії світу 1. Сутність економічної та соціальної географії світу. 2. Понятійно-термінологічний та методичний апарат економічної та соціальної географії. Міждисциплінарні зв'язки. 3. Історія становлення.	14	2	2			10						
Тема 2. Політична карта світу: історичний розвиток та сучасний стан 1. Основні поняття. 2. Формування політичної карти світу. 3. Сучасна політична карта світу.	16	2	2			12						
Тема 3. Демографічні процеси у світі та їхній вплив на світову економіку 1. Основні демографічні тенденції (зростання населення, старіння, урбанізація, міграція). 2. Вплив демографічних змін на економічний розвиток. 3. Демографічні виклики та можливості для глобальної економіки.	14	2	2			10						
Разом за змістовим модулем 1	44	6	6			32						
Змістовий модуль 2. Економічні та соціальні виклики сучасного світу												
Тема 4. Глобалізація та регіоналізація світової економіки 1. Етапи та форми глобалізації світової економіки. 2. Регіоналізація: причини та прояви (економічні блоки, союзи). 3. Взаємодія та конфлікти між глобалізацією і регіоналізацією. 4. Вплив на національні економіки та міжнародну торгівлю.	16	2	2			12						
Тема 5. Транснаціональні корпорації та їх роль у світовій економіці 1. Етапи розвитку та поширення ТНК. 2. Роль ТНК у глобалізації економіки (інвестиції, торгівля, технології). 3. Вплив ТНК на економіки країн (позитивні та негативні аспекти). 4. ТНК та міжнародна політика: регулювання, конкуренція та співпраця.	16	2	2			12						
Тема 6. Світова торгівля і міжнародні економічні зв'язки 1. Основні тенденції світової торгівлі (обсяги, структури, напрямки). 2. Міжнародні економічні організації (СОТ, МВФ, Світовий банк) та їх роль у регулюванні торгівлі. 3. Вплив глобалізації на міжнародні економічні зв'язки. 4. Виклики та можливості для світової торгівлі (торговельні війни, регіональні угоди).	14	2	2			10						
Разом за змістовим модулем 2	46	6	6			34						
Усього годин	90	12	12			66						

3.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми (завдання)	Кількість годин/балів	
Змістовий модуль 1. Основи економічної та соціальної географії світу			
1	Понятійно-термінологічний та методичний апарат (знайти у довідковій літературі та законспектувати визначення основних термінів і понять, а також методи досліджень, що використовуються у РЕСГ та країнознавстві)	2	6
2	Аналіз політичної карти світу: історичні та сучасні зміни (скласти таблицю "Країни світу: регіональний розріз", в якій відобразити назви країн світу, що входять до кожного регіону, а також їхніх столиць)	2	6
3	Аналіз демографічних даних: міграція та урбанізація (зібрати дані про міграцію та урбанізацію для обраного регіону або країни; проаналізувати тенденції та фактори, що впливають на міграційні процеси та рівень урбанізації; підготувати короткий звіт з висновками та візуалізаціями даних (графіки, діаграми))	2	6
Змістовий модуль 2. Економічні та соціальні виклики сучасного світу			
4	Вплив глобалізації на регіональні економіки (вибрати регіон і зібрати дані про його економічний розвиток; проаналізувати, як глобалізаційні процеси (торгівля, інвестиції, технології) впливають на економіку обраного регіону; підготувати короткий звіт з висновками та рекомендаціями)	2	6
5	Роль транснаціональних корпорацій у розвитку регіону (обрати ТНК та регіон/країну для дослідження; зібрати дані про діяльність ТНК в обраному регіоні (інвестиції, створення робочих місць, вплив на локальні ринки); проаналізувати позитивні та негативні аспекти діяльності ТНК)	2	6
6	Аналіз світової торгівлі: торгові потоки та організації (вибрати регіон або країну для аналізу; зібрати дані про основні торгові партнери, експортно-імпорتنі потоки та товари; вивчити роль міжнародних торгових організацій (СОТ, регіональні блоки) у регулюванні торгівлі; підготувати аналітичний звіт з діаграмами та висновками щодо впливу організацій на торгівлю)	2	6
	ВСЬОГО	12	36

3.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Вступ до економічної та соціальної географії світу	10	2
2	Політична карта світу: історичний розвиток та сучасний стан	12	2
3	Демографічні процеси у світі та їхній вплив на світову економіку	10	2
4	Глобалізація та регіоналізація світової економіки	12	2
5	Транснаціональні корпорації та їх роль у світовій економіці	12	2
6	Світова торгівля і міжнародні економічні зв'язки	10	2
	ВСЬОГО	66	12

4. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Методи навчання:

1. Лекція
2. Бесіда.
3. Практична робота.
4. Ілюстрація.
5. Самостійна робота із літературою.
6. Дискусія.

5. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

5.1. Шкала оцінювання (національна та ЄКТС) та критерії підсумкового оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС		Критерії оцінювання
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою	
Відмінно	A (90-100)	відмінно	Знання предмету міцні і глибокі, виходять за межі навчальних програм, підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер (самостійно на основі первинних знань, отриманих від педагога чи з підручника). Знання використовуються вільно. Студент детально знає теоретичний матеріал з предмету "Економічної і соціальної географії", уміє давати економіко-географічну окремих країнам і регіонам, розуміє сутність основних положень теорії та вільно їх трактує, оперує термінологією з курсу. На запитання викладача за програмою курсу відповідає не вагаючись. Виконав всі види завдань з курсу. Опрацював теми для самостійного вивчення.
Добре	B (80-89)	дуже добре	Знання предмету міцні, глибокі і повні, знаходяться в межах підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Знання використовуються вільно. Студент знає теоретичний матеріал, уміє пояснити сутність основних понять регіональної економічної і соціальної географії. Знання в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Здатний самостійно складати нові, більш ефективні алгоритми діяльності для вирішення типових задач і завдань. На запитання відповідає.
	C (70-79)	добре	Знання предмету перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Все, що відноситься до попереднього пункту, виконує не повною мірою, однак знає теорію й практику. Здатний виконувати засвоєні види діяльності та окремі операції на практиці. Виконує завдання викладача. При відповідях на запитання інколи вагається, але знаходить вірні рішення. Опрацював теми для самостійного вивчення.
Задовільно	D (60-69)	задовільно	Знання предмету, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Знає основні теоретичні положення. При повторенні матеріалу відразу працює якісніше. Відповідає на більшу частину запитань викладача. Опрацював теми для самостійного вивчення.
	E (50-59)	достатньо	Знання предмету, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Все, що відноситься до попереднього пункту, виконує не повною мірою, однак виконав більшу частину тем для самостійного опрацювання. На більшу частину запитань викладача відповідає.
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання	Студент погано володіє основами знань із курсу, не може пояснити основних понять, категорій, не виконав всіх практичних завдань.
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання	Основи курсу студентом не освоєні, практичні і самостійні завдання не виконані, знання не продемонстровані.

5.2. Засоби оцінювання

Картографічні, аналітично-картографічні роботи; контрольні роботи; усне опитування; реферат; практичні роботи; тематичні та модульні контрольні роботи; тестові завдання; іспит.

Тестовий контроль здійснюється за допомогою набору стандартизованих завдань, які дають можливість перевірити засвоєння навчального матеріалу всіма студентами, виміряти обсяг і рівень конкретних знань, умінь і навичок.

Самостійна робота виконується у формі презентацій та ілюстративних матеріалів (у електронній формі, на паперових носіях), що унаочнюють окремі питання курсу.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється під час виконання практичних робіт і має на меті перевірку знань здобувачів вищої освіти з окремих тем. Оцінки виставляються у балах, що зазначаються перед виконанням практичної роботи та у робочій навчальній програмі. Оцінки (бали) за самостійну роботу виставляються за її письмове виконання в день написання модульного контролю, або за індивідуально виконане письмове завдання. Іспит – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми.

Методи контролю

1. Контроль за освоєння лекційного і самостійного опрацювання теоретичного матеріалу здійснюється на основі модульного (письмового) фронтального опитування, в тому числі – тестування.
2. Контроль засвоєння знань та набуття вмінь і навичок при виконанні практичних робіт здійснюється шляхом їх поточної перевірки.
3. Матеріал для самостійної роботи студентів, який передбачений в темі практичного заняття одночасно із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Підсумкова оцінка (оцінка за іспит) з навчальної дисципліни виставляється на основі суми рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності. Максимальна кількість балів (рейтингова оцінка) становить 100 балів і є сумою оцінок, які може отримати студент за два змістовні модулі (модульне тестування та оцінювання виконаних практичних робіт). Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно зазначеної шкали оцінювання.

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. Безуглий В.В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ВЦ «Академія», 2005. 704 с.
2. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: Навч. посіб. Вид. 2-ге, доп., перероб. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 688 с.
3. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: Посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2003. 688 с.
4. Економічна і соціальна географія світу. Підручник. Вид. 2-е / За ред. Є. П. Качана. Тернопіль: Астон, 1999. 368 с.
5. Економічна і соціальна географія світу : підручник для 10 кл. загальноосвітніх навч. закладів / Б. П. Яценко [та ін.] ; за заг. ред. Б. П. Яценка. - 5-е вид. Київ : Наш час, 2013. 472 с.
6. Економічна і соціальна географія світу. Підручник / За ред. Б. Яценка. Київ: Арт.Ек, 1997. 246 с.
7. Основи суспільної географії: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. І. Шаблій ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. 2-ге вид. Львів : Вид-во ЛНУ, 2012. 296 с.
8. Соціально-економічна географія світу / За ред. С. П. Кузика. Тернопіль: Підручники і посібники, 1998. 256 с.
9. Соціально-економічна географія світу. Загальна частина / О. Шаблій [та ін.] ; ред. С. Кузик. - 2.вид., перероб. і доп. Тернопіль : Підручники & посібники, 1998. 263 с.
10. Соціально-економічна географія світу. Регіони і країни: Європа [Текст] : навч. посіб. / Ігор Смаль, Олена Харченко ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. 499 с.
11. Соціально-економічна географія світу: загальна характеристика [Текст] : навч. посіб. / Ігор Смаль ; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2011. -34 с.
12. Цепенда М.М. Суверенні держави світу: суспільно-географічний довідник. Чернівці: ЧНУ ім. Ю.Федьковича, 2018. 226 с.
13. Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. Київ: Либідь, 2000. 416 с.

7.2. Допоміжна

1. Вступ до економічної і соціальної географії / А. П. Голіков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. Київ: Либідь, 1996. 320 с.
2. Масляк П.О., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії світу. Київ: Лібра, 1996. 328 с.
3. Юрківський В.М. Країни світу. Київ: Либідь, 1999. 368 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Countryeconomy : веб-сайт. URL : <https://countryeconomy.com>.
2. Econ Stats : The Economic Statistics and Indicators Database: веб-сайт. URL : <http://www.economywatch.com/economic-statistics>.
3. Eurostat : веб-сайт. URL : <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
4. Human Development Reports: веб-сайт. URL : <http://hdr.undp.org/en/2018-update>.
5. International Labour Organization : веб-сайт. URL : <https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/lang--en/index.htm>.
6. NationMaster : веб-сайт. URL : <https://www.nationmaster.com>.
7. The International Monetary Fund (IMF) : веб-сайт. URL: <https://www.imf.org>.
8. The Observatory of Economic Complexity : веб-сайт. URL : <https://atlas.media.mit.edu>.
9. The World Factbook : веб-сайт. URL : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook>.
10. Trading Economics : веб-сайт. URL : <https://tradingeconomics.com>.
11. Trading Economics : веб-сайт. URL : <https://tradingeconomics.com>.
12. World Bank Open Data : веб-сайт. URL : <https://data.worldbank.org>.

Додатково

(для контролю та самоконтролю роботи студента)

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Іспит	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	KP1	T4	T5	T6	KP2	40	100
8	8	8	6	8	8	8	6		

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів,
 KP – модульні контрольні роботи.